

Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení

Osoby se zdravotním postižením

Národní rada osob se zdravotním
postižením ČR

www.nrzp.cz

www.poradnaprouzivatele.cz

Leoš Spáčil

Pojistné systémy sociálního zabezpečení

	Zákon	Vyhláška
Nemocenské pojištění	187/2006 Sb.	
- nemocenská		
- peněžitá pomoc v mateřství		
- ošetřovné		
Důchodové pojištění	155/1995 Sb.	359/2009 Sb.
- starobní důchody		
- invalidní důchody		
- pozůstalostní důchody (vdovské/vdovecké, sirotčí)		

Nepojistné systémy sociálního zabezpečení

	Zákon	Vyhláška
Státní sociální podpora	117/1995 Sb.	207/1995 Sb.
- přídavek na dítě		
- příspěvek na bydlení		
- porodné		
- rodičovský příspěvek		
- dávky péstounské péče		
- pohřebné		
Příspěvky dle vyhlášky		182/1991 Sb.
- na zakoupení motorového vozidla,		
- na provoz motorového vozidla,		
- na individuální dopravu,		
- na bezbariérový byt a garáž		
Příspěvek na péči	108/2006 Sb.	505/2006 Sb.
Pomoc v hmotné nouzi	111/2006 Sb.	504/2006 Sb.

Co je kryto z odvodů na sociální a zdravotního pojištění

Ze sociálního pojištění je hrazeno:

- Všechny druhy důchodů (sirotčí, invalidní, starobní, vdovské a vdovecké)
- Nemocenské dávky (v době pracovní neschopnosti, při ošetřování člena rodiny, peněžitá pomoc v mateřství)
- Státní politika zaměstnanosti (podpora v nezaměstnanosti, podpora při rekvalifikaci)

Ze zdravotního pojištění je hrazena zdravotní péče v nemocnici, ošetření u lékaře a léky

Základní pilíře sociálního zabezpečení

1. Invalidní důchod
2. Průkaz mimořádných výhod
3. Příspěvek na péči
4. Příspěvky dle vyhlášky 182/1991 Sb.
5. Rehabilitační a kompenzační pomůcky
6. Pracovní uplatnění
7. Další oblasti
 - Dávky nemocenského pojištění
 - Životní a existenční minimum
 - Pomoc v hmotné nouzi
 - Dávky státní sociální podpory

Časté omyly v sociálním zabezpečení

Invalidní důchody:

přiznávání ID se řídí zákonem č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění a prováděcí vyhláškou 359/2009 Sb.; ID má **3. stupně**

Příspěvek na péči:

přiznávání PnP se řídí zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách a prováděcí vyhláškou 505/2006 Sb.; PnP má **4. stupně**

Průkaz mimořádných výhod:

přiznávání průkazů se řídí zákonem č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení a prováděcí vyhláškou 182/1991 Sb.; průkaz má **3. stupně**

Dávky státní sociální podpory:

přiznávání dávek SSP se řídí zákonem č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře a prováděcí vyhláškou 207/1995 Sb.; stupně pro zdravotního postižení má rovněž **3. stupně**

Důchody

- sirotčí
- invalidní
- starobní
- vdovský a vdovecký

Všechny důchody se skládají z pevné a procentní částky. Pevná část je nyní stanovena na 2230 Kč a procentní část se odvíjí od příjmů a doby pojištění osoby. Při souběhu více důchodů je pevná částka vyplácena jen jednou.

Podmínky pro přiznávání důchodů se řídí zákonem o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb. a prováděcí vyhláškou 359/2009 Sb.

Sirotčí důchod

Na sirotčí důchod má nárok nezaopatřené dítě, zemřel-li:

- a) rodič (osvojitel) dítěte, nebo
- b) osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, a dítě na ni bylo v době její smrti převážně odkázáno výživou, kterou nemohli ze závažných důvodů zajistit jeho rodiče, *jestliže rodič (osvojitel) byli poživateli starobního nebo invalidního důchodu nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod* anebo zemřeli následkem pracovního úrazu.

Osiřelé nezaopatřené dítě má za splnění podmínek nárok na sirotčí důchod po každém z rodičů (osvojitelů).

Invalidní důchod

Pojištěnec má nárok na invalidní důchod, jestliže nedosáhl věku 65 let, stal se invalidním a získal potřebnou dobu pojištění.

Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod činí u pojištěnce ve věku

- a) do 20 let méně než jeden rok,
- b) od 20 let do 22 let jeden rok,
- c) od 22 let do 24 let dva roky,
- d) od 24 let do 26 let tři roky,
- e) od 26 let do 28 let čtyři roky a
- f) nad 28 let pět roků.

Jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, pak se potřebná doba zjišťuje z posledních deseti roků před vznikem invalidity, a zde je podmínka získat minimálně 5 let pojištění.

Novinka od roku 2010 - U pojištěnce staršího 38 let se podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod považuje za splněnou též, byli-li tato doba získána v období posledních 20 let před vznikem invalidity, pak potřebná doba pojištění činí minimálně 10 roků.

Stupně invalidity

Do 31. 12. 2009

- pokles soustavné výdělečné schopnosti nejméně o 33%, jedná se o částečný invalidní důchod (ČID)
- pokles soustavné výdělečné schopnosti nejméně o 66%, jedná se o plný invalidní důchod (PID)

Od 1. 1. 2010

- pracovní schopnost poklesla nejméně o 35 - 49 %, jedná se o invaliditu prvního stupně,
- pracovní schopnost poklesla nejméně o 50 - 69 %, jedná se o invaliditu druhého stupně,
- pracovní schopnost poklesla nejméně o 70 %, jedná se o invaliditu třetího stupně + může pracovat za zcela mimořádných podmínek (dřívější b-éčkový důchod)

Posuzování invalidity

Vychází ze zákona č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Tento zákon stanovuje samotný proces.

Posuzování invalidity je dle zákona o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb. a prováděcí vyhlášky 359/2009 Sb.

Druh zdravotního postižení	Míra poklesu pracovní schopnosti v %
<u>monoparéza lehká</u> , zachovány nekompletní sensorické funkce a užitečné motorické funkce, svalová síla 4, zachována schopnost vykonávat denní aktivity	15
<u>monoparéza středně těžká</u> , zachovány nekompletní sensorické funkce a neužitečné motorické funkce, svalová síla 3, některé denní aktivity vykonávány s obtížemi	30-35
<u>monoparéza těžká</u> , zachovány nekompletní sensorické funkce a případně neužitečné motorické funkce, svalová síla 2 nebo triparéza lehká, denní aktivity podstatně omezeny	50-60
paraplegie nebo kvadruparéza těžká, většina denních aktivit těžce omezena	75-80
kvadruplegie, není sensorická ani motorická funkce na žádné z končetin	80-90

POZOR !

1. snížení ID z 3. stupně (Pozor!!! není pojištění) Výplata je sice po 12 měsíců, ale pojištění již není.
2. invalidní důchod je jen do věku 65 let, pak se již jedná o důchod starobní (souvislost se zákonem o zaměstnanosti),
3. o změnu z ID na StD se při dosažení 65 let, nežádá je to dáno zákonem o důchodovém pojištění,
4. při pobírání ID 3. stupně se nezohledňuje přesluhování přes důchodový věk,
5. souběh výdělečné činnosti a pobírání ID (adaptace, stabilizace),
6. při dopočítávání dob pojištění pro nárok na ID se poměrují doby dle započtených dob pojištění !!! – Evidenční list důchodového pojištění,
7. je důležité, aby osoba s I. a II. stupněm ID pracovala, jinak se stane, že se započte stejný výpočtový základ, ale bude méně procent pro výpočet důchodu – častý omyl bývalých ČID

Starobní důchod

U pojištěnců narozených po roce 1968 činí důchodový věk

a) u mužů 65 let,

b) u žen

1. 62 let, pokud vychovaly alespoň 4 děti,
2. 63 let, pokud vychovaly 3 děti,
3. 64 let, pokud vychovaly 2 děti,
4. 65 let.

Pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně

- a) 25 let a dosáhl aspoň věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod (dále jen „důchodový věk“) před rokem 2010,
- b) 26 let a dosáhl důchodového věku v roce 2010,
- c) 27 let a dosáhl důchodového věku v roce 2011,
- d) 28 let a dosáhl důchodového věku v roce 2012,
- e) 29 let a dosáhl důchodového věku v roce 2013,
- f) 30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014,
- g) 31 let a dosáhl důchodového věku v roce 2015,
- h) 32 let a dosáhl důchodového věku v roce 2016,
- i) 33 let a dosáhl důchodového věku v roce 2017,
- j) 34 let a dosáhl důchodového věku v roce 2018,
- k) 35 let a dosáhl důchodového věku po roce 2018.

Pojištěnec má nárok na starobní důchod též, jestliže nesplnil podmínky potřebných odpracovaných let (min 25 let) a získal dobu pojištění nejméně

- a) 15 let a dosáhl před rokem 2010 věku aspoň 65 let,
- b) 16 let a dosáhl v roce 2010 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- c) 17 let a dosáhl v roce 2011 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- d) 18 let a dosáhl v roce 2012 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- e) 19 let a dosáhl v roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- f) 20 let a dosáhl po roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození.

POZOR ! byl zrušen § 30

(1) Pojištěnec má nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku, jestliže

- a) získal dobu pojištění nejméně 25 let,
- b) ke dni, od něhož má být starobní důchod přiznán, je **poživatelem částečného invalidního důchodu**, a
- c) ke dni uvedenému v písmenu b) do dosažení důchodového věku mu chybí nejvýše dva roky.

(2) Pojištěnec má nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku též, jestliže

- a) získal dobu pojištění nejméně 25 let,
- b) **pobíral plný invalidní důchod** nepřetržitě aspoň po dobu pěti let, a
- c) nárok na plný invalidní důchod pobíraný po dobu uvedenou v písmenu b) zanikl a ke dni odnětí tohoto důchodu do dosažení důchodového věku mu chybí nejvýše pět let.

Nová úprava v § 31

Pojištěnec má nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku, jestliže získal dobu pojištění a

- a) dosáhl alespoň věku 60 let, pokud jeho důchodový věk činí alespoň 63 let, nebo
- b) do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše 3 roky, pokud jeho důchodový věk je nižší než 63 let.

Výše procentní výměry předčasného starobního důchodu se snižuje za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne, od kterého se přiznává starobní důchod, do dosažení důchodového věku o

- a) 0,9 % výpočtového základu za období prvních 720 kalendářních dnů,
- b) 1,5 % výpočtového základu za období od 721. kalendářního dne;

Výše % výměry starobního důchodu

- a) Výše procentní výměry řádného StD činí za každý celý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod 1,5 % výpočtového základu měsíčně.
- b) Výše procentní výměry řádného StD se zvyšuje pojištěnci, který splnil podmínky nároku na StD a po vzniku nároku na tento důchod vykonával výdělečnou činnost a **nepobíral** přitom StD ani ID pro invaliditu třetího stupně, za každých 90 kalendářních dnů této výdělečné činnosti o 1,5 % výpočtového základu.
- c) Výše procentní výměry řádného StD se zvyšuje pojištěnci, který splnil podmínky nároku na StD a po vzniku nároku na tento důchod vykonával výdělečnou činnost a **pobíral** přitom StD ve výši poloviny ($\frac{1}{2}$ základní a $\frac{1}{2}$ procentní výměry), za každých 180 kalendářních dnů této výdělečné činnosti o 1,5 % výpočtového základu.
- d) Výše procentní výměry řádného StD se zvyšuje pojištěnci, který splnil podmínky nároku na StD a po vzniku nároku na tento důchod vykonával výdělečnou činnost a **pobíral** přitom StD v plné výši, za každých 360 kalendářních dnů této výdělečné činnosti o 0,4 % výpočtového základu.

POZOR !

Výplata předčasného starobního důchodu, **nenáleží** do dosažení důchodového věku, pokud je vykonávána výdělečná činnost nebo je poskytována podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci.

Ode dne dosažení důchodového věku se posuzují podmínky pro výplatu starobního důchodu obdobně jako u řádného starobního důchodu.

Vdovský a vdovecký důchod

Podmínky nároku na vdovský a vdovecký důchod

Vdova má nárok na vdovský důchod po manželovi a vdovec má nárok na vdovecký důchod po manželce, za podmínky, že zemřelí

- a) byli poživateli starobního nebo invalidního důchodu, nebo
- b) *splnili ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod* anebo zemřel následkem pracovního úrazu.

Výše základní výměry vdovského a vdoveckého důchodu činí 2230 Kč měsíčně.

Výše procentní výměry vdovského a vdoveckého důchodu činí 50 % procentní výměry starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, na který měl nebo by měl nárok manžel (manželka) v době smrti.

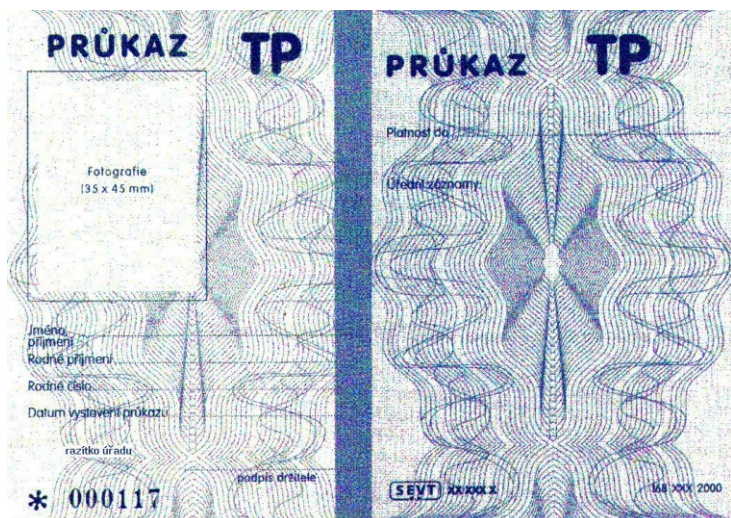
Vdovský důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela.

Vdovecký důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manželky.

Po uplynutí jednoho roku má vdova/vdovec nárok na vdovský/
vdovecký důchod, jestliže

- a) pečuje o nezaopatřené dítě,
- b) pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby ve stupni II. nebo stupni III. anebo ve IV. stupni závislosti,
- c) pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve stupni II. nebo stupni III. anebo IV. stupni závislosti,
- d) je invalidní ve třetím stupni, nebo
- e) dosáhl/a alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk.

Průkazy mimořádných výhod (TP, ZTP, ZTP/P)

- TP – těžké postižení
- ZTP – zvlášť těžké postižení
- ZTP/P – zvlášť těžké postižení s potřebou průvodce

Průkazy mimořádných výhod (TP, ZTP, ZTP/P)

se přiznávají dle zákona o sociálním zabezpečení č. 100/1988 Sb. § 86 a přílohy č. 2 prováděcí vyhlášky 182/1991 Sb.

Mimořádné výhody I., II. nebo III. stupně lze přiznat také v případech nemocí a vad neuvedených v příloze č. 2, pokud podstatně omezují pohybovou nebo orientační schopnost, a to podle rozsahu a tíže funkčních důsledků srovnatelných s indikacemi uvedenými v příloze č. 2.

Doba platnosti průkazu mimořádných výhod od data jeho vydání může činit u občana ve věku

- a) do 20 let nejvýše 5 let,
- b) 20 až 50 let nejvýše 10 let,
- c) nad 50 let bez omezení.

Platnost průkazu mimořádných výhod končí uplynutím doby v něm vyznačené !!!

Výhody plynoucí z průkazů mimořádných výhod (TP, ZTP, ZTP/P) – příloha č. 3, vyhlášky 182/1991 Sb.

1. Mimořádné výhody I. stupně (průkaz TP):

- a) nárok na vyhrazené místo k sedění ve veřejných dopravních prostředcích pro pravidelnou hromadnou dopravu osob kromě autobusů a vlaků, v nichž je místo k sedění vázáno na zakoupení místenky,
- b) nárok na přednost při osobním projednávání jejich záležitostí, vyžaduje-li toto jednání delší čekání, zejména stání; za osobní projednávání záležitostí se nepovažuje nákup v obchodech ani obstarávání placených služeb ani ošetření a vyšetření ve zdravotnických zařízeních.

2. Mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP):

- a) výhody uvedené v bodu 1,
- b) nárok na bezplatnou dopravu pravidelnými spoji místní veřejné hromadné dopravy osob (tramvajemi, trolejbusy, autobusy, metrem),
- c) sleva 75 % jízdného ve druhé vozové třídě osobního vlaku a rychlíku ve vnitrostátní přepravě a 75 % sleva v pravidelných vnitrostátních spojích autobusové dopravy.

3. Mimořádné výhody III. stupně (průkaz ZTP/P):

- a) výhody uvedené v bodech 1 a 2,
- b) nárok na bezplatnou dopravu průvodce veřejnými hromadnými dopravními prostředky v pravidelné vnitrostátní osobní hromadné dopravě
- c) u úplně nebo prakticky nevidomých nárok na bezplatnou přepravu vodícího psa, pokud je nedoprovází průvodce.

4. Dále může být držitelům průkazů ZTP a ZTP/P poskytnuta sleva poloviny vstupného na divadelní a filmová představení, koncerty a jiné kulturní a sportovní podniky. Při poskytování slevy držitelům průkazu ZTP/P se poskytne sleva poloviny vstupného i jejich průvodci.

Související výhody k průkazům (ZTP, ZTP/P)

Zákon o silničním provozu č. 361/2000 Sb. § 67

Speciální označení O1 (znak vozíčkáře)

Speciální označení O2 (znak ucha)

V jednotlivých případech, a je-li to naléhavě nutné, nemusí po dobu nezbytně potřebnou řidiči s označením O 1 dodržovat zákaz stání a zákaz stání vyplývající z dopravní značky "Zákaz stání"; přitom nesmí být ohrožena bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích.

V jednotlivých případech a je-li to naléhavě nutné, mohou vozidla s označením O 1 vjíždět i tam, kde je značka "Zákaz vjezdu" omezena dodatkovými tabulkami "JEN ZÁSOBOVÁNÍ", "MIMO ZÁSOBOVÁNÍ", "JEN DOPRAVNÍ OBSLUHA" a "MIMO DOPRAVNÍ OBSLUHY".

Silniční správní úřad může na základě žádosti osoby, které bylo vydáno označení O 1, vydat rozhodnutí o zřízení vyhrazeného parkoviště v místě bydliště podle zvláštního právního předpisu.

Související výhody s označením O1

Zákon o pozemních komunikacích č. 13/1997 Sb.

Zpoplatnění nepodléhá užití zpoplatněné pozemní komunikace silničním motorovým vozidlem

- přepravujícím těžce zdravotně postižené občany, kterým byly podle zvláštního právního předpisu přiznány výhody II. stupně, s výjimkou postižených úplnou nebo praktickou hluchotou, nebo III. stupně, pokud držitelem silničního motorového vozidla je postižená osoba sama nebo osoba jí blízká,
- přepravujícím nezaopatřené děti, které jsou léčeny pro onemocnění zhoubným nádorem nebo hemoblastosou, pokud rodiče nebo jim naroveň postavené osoby pobírají příspěvek na provoz silničního motorového vozidla podle zvláštního právního předpisu,

Výjimky ze zpoplatnění uvedené na stránkách Ministerstva dopravy stanovují

Nad rámec zákona bylo dohodnuto s Policejním prezidiem České republiky a Celní správou ČR, že policisté a celníci při kontrolách nebudou pokutovat řidiče motorového vozidla, který nebude mít vozidlo opatřeno dálničním kupónem, jestliže předloží potvrzení, že osoba jí blízká, která požívá výhody osvobození od poplatku za užití zpoplatněných komunikací, je umístěna v některém zdravotnickém zařízení (např. lázních) nebo zařízení sociální péče a uživatel vozidla pro ni jede nebo se od ní vrací. V tomto případě musí řidič předložit potvrzení vedení předmětného zařízení, že těžce zdravotně postižený občan je pacientem nebo klientem tohoto zařízení.

Další výhody plynoucí z průkazů mimořádných výhod

Nárok na slevu na telefon má podle zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, osoba, která je:

- a) držitelem průkazu ZTP z důvodu úplné nebo praktické hluchoty,
- b) držitelem průkazu ZTP/P,
- c) závislá na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II, III, IV nebo, jde-li o osobu nezletilou, osoba, která o ni pečuje,
- d) vychovatelem nebo pečovatelem nezletilé osoby, která jí byla svěřena do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu a která je držitelem průkazu podle písmene a) nebo b).

Osvobození od daně ze staveb podle zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti, § 9:

– u obytných domů ve vlastnictví fyzických osob, které pobírají příspěvek na živobytí nebo jsou osobou společně posuzovanou s osobou, která příspěvek na živobytí pobírá, a jsou držiteli průkazů ZTP a ZTP/P, a to v rozsahu, v jakém slouží k jejich trvalému bydlení,

– u staveb pro individuální rekreaci ve vlastnictví fyzických osob, které pobírají příspěvek na živobytí nebo jsou osobou společně posuzovanou s osobou, která příspěvek na živobytí pobírá, a jsou držiteli průkazu ZTP, stavby pro individuální rekreaci ve vlastnictví držitelů průkazu ZTP/P.

Další výhody plynoucí z průkazů mimořádných výhod

Úleva na dani z příjmu podle zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, § 35ba. Základ daně lze snížit u zdravotně postižených o tyto částky:

- 24 840 Kč na poplatníka,
- 16 140 Kč, je-li poplatník držitelem průkazu ZTP/P,
- 5040 Kč, pobírá-li poplatník invalidní důchod ve III. stupni

Správní poplatky podle zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Ověření podpisu nebo otisku razítka na listině nebo na jejím stejnopisu jsou osvobozeni občané, kterým byly přiznány mimořádné výhody II. nebo III. stupně.

- zápis do registru vozidel (800 Kč) – ZTP, ZTP/P
- za povolení ke zřízení **parkovacího místa** – ZTP, ZTP/P

Místní poplatky podle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

- poplatek ze psů starších 3 měsíců neplatí vlastníci psů užívaných k doprovázení nebo ochraně osob nevidomých, bezmocných a držitelů průkazu ZTP/P,
- poplatku za lázeňský nebo rekreační pobyt nepodléhají osoby nevidomé, bezmocné a držitelé průkazu ZTP/P a jejich průvodci, dále pak osoby mladší 18 let a starší 70 let,
- poplatku za užívání veřejného prostranství spočívajícího ve vyhrazení trvalého parkovacího místa nepodléhají držitelé ZTP a ZTP/P,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí města neplatí osoby, které jsou držiteli průkazu ZTP, a jejich průvodci.

Příspěvek na péči - a co bylo před tím (POB)

se přiznává dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách a přílohy č. 1 prováděcí vyhlášky č. 505/2006 Sb.

Příspěvek na péči náleží těm lidem, kteří jsou především z důvodu nepříznivého zdravotního stavu závislí na pomoci jiné osoby, a to v oblasti běžné denní péče o vlastní osobu a v soběstačnosti.

Péčí o vlastní osobu se rozumí především takové denní úkony, které se týkají zajištění či přijímání stravy, osobní hygieny, oblékání a pohybu.

Soběstačností se rozumí úkony, které umožňují účastnit se sociálního života, tj. např. schopnost komunikovat, nakládat s penězi či předměty osobní potřeby, obstarat si osobní záležitosti, uvařit si, vyprat a uklidit.

Příspěvek náleží osobě, o kterou má být pečováno, nikoliv osobě, která péči zajišťuje. Příspěvek na péči nemůže být přiznán dítěti, které je mladší než jeden rok.

Příspěvek na péči

Osoba se považuje za závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve

- a) **stupni I** (lehká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než **12 úkonech** péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby do 18 let věku při více než 4 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti,
- b) **stupni II** (středně těžká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než **18 úkonech** péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby do 18 let věku při více než 10 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti,
- c) **stupni III** (těžká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než **24 úkonech** péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby do 18 let věku při více než 15 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti,
- d) **stupni IV** (úplná závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než **30 úkonech** péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby do 18 let věku při více než 20 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti.

Příspěvek na péči

(1) Výše příspěvku pro osoby do 18 let věku činí za kalendářní měsíc

- a) 3 000 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost),
- b) 5 000 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost),
- c) 9 000 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost),
- d) 12 000 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost).

(2) Výše příspěvku pro osoby starší 18 let činí za kalendářní měsíc

- a) 800 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost),
- b) 4 000 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost),
- c) 8 000 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost),
- d) 12 000 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost).

Důležité ! vyhláška 505/2006 Sb. § 1

Při hodnocení schopnosti osoby zvládat úkony péče o vlastní osobu a úkony soběstačnosti se posuzuje, zda je osoba schopna **dlouhodobě, samostatně, spolehlivě a opakovaně** rozpoznat potřebu úkonu, úkon fyzicky provádět obvyklým způsobem a kontrolovat správnost provádění úkonu.

Pokud je osoba schopna zvládnout některý z úkonů jen částečně, považuje se takový úkon pro účely hodnocení za úkon, který není schopna zvládnout.

Na co lze příspěvek na péči použít?

Příspěvek lze použít pouze na ty výdaje, které souvisejí se zabezpečením pomoci a podpory osobě, která je závislá na péči jiné osoby. Může být tedy „spotřebován“ jako úhrada za péči, kterou zajišťuje poskytovatel sociální služby a samozřejmě také na výdaje, které vzniknou pečující osobě, tj. rodinnému příslušníkovi či jiné osobě, která není poskytovatelem sociální služby.

Pojištění pečujících osob

Dle zákona o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb. § 5, odst. 1, písm. s) je za osoby pečující osobně o osobu mladší 10 let, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni I, nebo o osobu, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni II., III nebo IV, započítávána tato doba do důchodu.

Podmínka společné domácnosti se nevyžaduje, jde-li o blízkou osobu.

Pojištění sociální a zdravotní

- *u sociálního pojištění je péče započítávána pouze první osobě*
- *u zdravotního pojištění je zatím pojištění hrazeno všem nahlášeným pečujícím osobám*
- *v obou případech se však jedná jen o péči o osobu s II. – IV. stupněm závislosti*

Pozor !

1. Je-li postižená osoba mimo domov déle než 8 dní, musí se tato skutečnost nahlásit písemně na obci s rozšířenou působností. Pokud postižená osoba nemůže, tato povinnost přechází na pečující osobu. Po návratu domů se opět tato skutečnost musí do 8 dnů nahlásit.
2. Příspěvek se nevyplácí, jestliže je oprávněné osobě po celý kalendářní měsíc poskytována zdravotní péče formou ústavní péče v nemocnici nebo odborném léčebném ústavu, to neplatí v případě, kdy je s oprávněnou osobou do ústavní péče v nemocnici nebo odborném léčebném ústavu přijata jako průvodce fyzická osoba, která byla uvedena v žádosti o příspěvek ohlášena jako osoba poskytující pomoc.
3. Podmínka celého kalendářního měsíce není splněna, pokud k přijetí do zdravotnického zařízení nebo odborného léčebného ústavu došlo první den v kalendářním měsíci nebo k propuštění z tohoto zařízení došlo poslední den v kalendářním měsíci.

Pozor !

1. V případě, že postižená osoba není doma dlouhodobě, je za pečující osobu stále **hrazeno pojištění**, ale jen v tom případě, že tato doba nepřesáhne 90 dnů v jednom kuse za rok nebo 120 v průběhu celého roku. Pokud doba postiženého mimo domov přesáhne uvedený počet dnů, je třeba si pojištění zajistit na pojišťovně.
2. Procentní výměra starobního nebo invalidního důchodu pojištěnce, který pečoval alespoň 15 let o blízkou nebo jinou osobu nebo o závislou osobu se stanoví tak, že za jeho příjem před 1. 1. 2007 se považuje částka 96 000 Kč vynásobená přepočítacím koeficientem. Po 1. 1. 2007 pak částka odpovídající příspěvku na péči, která se přičte k ročnímu vyměřovacímu základu pojištěnce.

Opravné prostředky

- a) Invalidní důchod - při nesouhlasu se snížením nebo odebráním ID lze podat **námitku** do 30 dnů ode dne jeho oznámení účastníku řízení. Námitka je nový opravný prostředek, který se musí využít jinak nelze podávat žalobu k soudu. Žaloba se podává k soudu dle trvalého bydliště. Soud nemá pro vyřízení žádné lhůty a lze ji podat do 60 dnů ode dne doručení rozhodnutí.
- Poslední možností, kterou lze využít v případě nepřiznání/snížení ID je obrátit se na správní soud se žalobou a to v případě, že šlo o nezákonný postup, nebyla přijata fakta nebo byl porušen zákon.
- b) U příspěvků na péči, průkazů mimořádných výhod a příspěvků dle vyhlášky 182/1991 Sb., je postup tento. Je-li příspěvek, průkaz snížen nebo nepřiznán nebo příspěvek dle vyhlášky 182/1991 Sb. zamítnut, pak z obce s rozšířenou působností přijde **oznámení**, ke kterému je možnost se do 5 dnů vyjádřit. Nedojde-li ke změně ze strany úřadu, přijde **rozhodnutí** o nepřiznání či snížení daného. Proti rozhodnutí je možné se do 15 dnů odvolat ke krajskému úřadu. Zde řádné opravné prostředky končí, až na možnost přezkumného řízení na MPSV.

Související informace 1

Od 1. 1. 2010 došlo k na první pohled nenápadné změně ve vymezení pojmu dítě, která však má těžký dopad na poživatele sirotčích důchodů na žadatele o příspěvek na zakoupení motorového vozidla. Touto změnou je to, že k dosavadním vymezením pojmu dítě § 20 přibyl ještě další odst. 6 stanovící, že za nezaopatřené dítě se nepovažuje dítě, které je poživatelem invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně. Nárok na sirotčí důchod u těchto dětí zanikl !!!

Zatímco dokonce roku 2009 nebyla skutečnost, že dítě pobírá plný invalidní důchod pro účely vyhlášky č. 182/1991 Sb. překážkou, od 1. 1. 2010 již děti pobírající důchod pro invaliditu III. stupně nebudou za nezaopatřené považovány ani před dovršením 26 let.

U jednotlivých příspěvků to má dopady zejména na následující příspěvky:

- příspěvek na úpravu bytu
- příspěvek na zakoupení, celkovou opravu a zvláštní úpravu motorového vozidla
- příspěvek na provoz motorového vozidla
- příspěvek na individuální dopravu

Tyto důsledky jsou dány tím, že podle ustanovení § 12 vyhlášky č. 182/1991 Sb. se nezaopatřenost dítěte pro účely této vyhlášky posuzuje podle zákona o důchodovém pojištění.

Něco navíc - Související informace 2

Zákon o nemocenském pojištění č. 187/2006 Sb. stanovuje v § 28 i restriktivní ustanovení pro poživatele třetího stupně invalidity. Nemocenské se poživateli invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně vyplácí od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo od 15. kalendářního dne nařízené karantény po dobu nejvýše 70 dnů v roce.

Tato skutečnost není většinou nemocnému známa do doby, kdy tuto dobu v kalendářním roce přesáhne a OSSZ mu přestane nemocenské vyplácet.

Související informace 3

Dle zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb. lze současně pobírat rodičovský příspěvek (RP) a příspěvek na péči (PnP) až do 7 let věku dítěte. V tomto případě se však pobírá polovina RP a celý PnP. Od 1. 1. 2009 bylo možné pobírat RP až do věku 10 let dítěte a od 1. 1. 2010 to jde až do věku 15 let dítěte.

Podmínkou pro RP v nižší výměře (3 000 Kč) – po 7 roku dítěte je, že tomuto dítěti nenáleží příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách a zároveň je posouzeno dle vyhlášky 284/1995 Sb. Z uvedeného je zřejmé, že od 7 let věku dítěte nelze souběžně pobírat RP a PnP.

Dále je důležité vědět, že pobírání PnP ve II. – IV. stupni závislosti je výhodnější pro rodiče nejen finančně, ale především z důvodu pojištění. Při pobírání RP je za rodiče placeno sociální pojištění jen do 4 let věku dítěte a zdravotního pojištění po celou dobu pobírání RP. Při pobírání PnP ve II. – IV. stupni závislosti je hrazeno za rodiče po celou dobu jak sociální tak zdravotní pojištění.

Související informace 4

Jak bylo již dříve uvedeno, osobám pečujícím o osobu pobírající PnP je hrazeno jak sociální, tak zdravotní pojištění.

Nutné je zde však vědět, že jako částka do výpočtového základu je těmto osobám započítávána pouze výše PnP osoby, o kterou pečuje.

Z tohoto důvodu zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb. § 19a stanovuje, že pro výpočet starobního nebo invalidního důchodu se započítává souhrn částek z PnP a výdělečné činnosti.

Příspěvky dle vyhlášky 182/1991 Sb.

Příspěvky poskytují obce s rozšířenou působností (ORP) a obce s pověřeným obecním úřadem (POU).

Pro osoby žijící v Brně je obec s rozšířenou působností, kde se příspěvky poskytují na MMB, Koliště 19. Pověřené obecní úřady jsou městské části.

Poskytované dávky

Mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené občany (§ 31)	ORP
Jednorázové příspěvky na opatření zvláštních pomůcek (§ 33)	POU
Příspěvek na úpravu bytu (§ 34)	ORP
Příspěvek na zakoupení, celkovou opravu a zvláštní úpravu motorového vozidla (§ 35)	ORP
Příspěvek na provoz motorového vozidla (§ 36)	ORP
Příspěvek na individuální dopravu (§ 37)	ORP
Příspěvek na úhradu za užívání bezbariérového bytu a garáže (§ 45)	POU
Příspěvek úplně nebo prakticky nevidomým občanům (§ 46)	POU
Bezúročná půjčka (§ 57)	ORP

Jednorázové příspěvky na opatření zvláštních pomůcek

Občanům těžce zdravotně postiženým **lze poskytovat** peněžité příspěvky na opatření pomůcek, které potřebují k odstranění, zmírnění nebo překonání následků svých postižení. Příspěvek se neposkytuje v případě, že potřebnou pomůcku propůjčuje nebo plně hradí příslušná zdravotní pojišťovna; pokud příslušná zdravotní pojišťovna hradí potřebnou pomůcku částečně, přihlédne se při stanovení výše příspěvku k této skutečnosti.

Rehabilitační a kompenzační pomůcky pro tělesně postižené občany		Srovnatelné pomůcky dle komentáře MPSV č. 4/2000
Polohovací zařízení do postele	100 %	Rehabilitační nastavitelné lůžko (vhodné pro Vojtovu metodu)
Obracecí postel	50 %	
Vodní zvedák do vany	50 %	Stropní bytové systémy
Přenosný WC	100 %	Individuální podstavce a nástavce k WC
Psací stroj se speciální klávesnicí	50 %	Osobní počítač
Motorový vozík pro invalidy	50 %	Tří nebo čtyřkolky a přídatný pohon
Židle na elektrický pohon	50 %	
Přenosná rampa (pro vozíčkáře)	100 %	
Zvedací zařízení vozíku na střechu automobilu	100 %	
Zařízení pro přesun vozíčkáře do automobilu	100 %	
Individuální úpravy automobilu	100 %	
Dvoukolo	50 %	Rehabilitační pomůcky pro udržování a rozvoj hybnosti a pro posilování
Šikmá schodišťová plošina	100 %	Výtah či schodolez
Signalizační pomůcka SYM-BLIK	80 %	Pomůcky umožňující přivolat pomoc
Koupací lůžko	50 %	
Nájezdové lyžiny pro vozíčkáře	100 %	

Příspěvek na úpravu bytu

se poskytuje občanům s těžkými vadami nosného nebo pohybového ústrojí omezujícími ve značném rozsahu jejich pohyblivost a občanům úplně nebo prakticky nevidomým se poskytuje příspěvek na úpravu bytu, který užívají k trvalému bydlení.

Za těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí se považují zdravotní postižení uvedená v příloze č. 5 písmenech a) až g).

Výše příspěvku na úpravu bytu je až do výše 70 % prokázaných nákladů, nejvýše však

- a) 50 000 Kč nebo
- b) 100 000 Kč u příspěvku na stavební úpravy spojené s instalací výtahu, který je poskytován z toho důvodu, že nelze použít šikmou schodišťovou plošinu.

Za úpravy bytu se považuje zejména úprava přístupu do domu, garáže, k výtahu včetně schodů, k oknům a na balkón, úprava povrchu podlahy, ovládacích prvků domovní a bytové elektroinstalace, kuchyňské linky, popřípadě dalšího nábytku, rozšíření a úprava dveří, odstranění prahů, přizpůsobení koupelny a záchodu včetně vybavení vhodným sanitárním zařízením a lehce ovladatelnými bateriemi, instalace potřebné zvukové nebo světelné signalizace, zavedení vhodného vytápění, vybudování telefonního vedení, stavební úpravy spojené s instalací výtahu.

Příspěvek na zakoupení, celkovou opravu a zvláštní úpravu motorového vozidla

se poskytne občanu s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí, která je uvedena v příloze č. 5 písmenech a) až g), který motorové vozidlo bude používat pro svou dopravu a který

- a) není umístěn k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče, popřípadě ve zdravotnickém nebo obdobném zařízení,
- b) je odkázán na individuální dopravu.

Žije-li v domácnosti více občanů, kteří splňují podmínky pro přiznání příspěvku, poskytne se příspěvek na zakoupení motorového vozidla nebo příspěvek na celkovou opravu motorového vozidla každému z nich.

Příspěvek na zakoupení motorového vozidla nebo příspěvek na celkovou opravu motorového vozidla se poskytne též rodiči **nezaopatřeného dítěte**, jde-li o dítě starší tří let

- a) s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí, která je uvedena v příloze č. 5 písmenech a) až g),
- b) úplně nebo prakticky nevidomé nebo
- c) mentálně postižené, jehož mentální postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod pro těžce zdravotně postižené občany III. stupně,

Výše příspěvku na zakoupení motorového vozidla činí nejvýše 100 000 Kč, výše příspěvku na celkovou opravu motorového vozidla činí nejvýše 60 000 Kč.

Součet uvedených příspěvků nesmí v období deseti let po sobě jdoucích přesáhnout částku 200 000 Kč.

Vrácení DPH při koupi motorového vozidla

S příspěvkem na zakoupení motorového vozidla souvisí i daňová úleva – při koupi auta je možné požádat na finančním úřadě v místě trvalého bydliště o vrácení daně z přidané hodnoty.

Tento nárok vychází ze zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, § 85.

Zdravotně postižená osoba má nárok na vrácení DPH u jednoho osobního auta zakoupeného v ČR v období pěti let v maximální výši 100 000 Kč. Nárok je nutné uplatnit do 6 měsíců od koupě auta.

Vrácení daně můžete uplatnit i při nákupu staršího - ojetého vozu. Je však třeba si vždy dopředu ověřit u prodejce, zda je plátcem DPH a zda vám může vystavit doklad, kde bude DPH vyčíslena. Bez toho nelze o její vrácení požádat.

U auta zakoupeného v bazaru je třeba mít na paměti, že DPH se vrací, až na ojedinělé případy, pouze z rabatu autobazaru.

Příspěvek na provoz motorového vozidla

se poskytuje na období kalendářního roku občanu, který je vlastníkem nebo provozovatelem motorového vozidla (leasing),

- a) jehož zdravotní postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod II. nebo III. stupně, s výjimkou postižených úplnou nebo praktickou hluchotou,
- b) který toto motorové vozidlo bude používat pro pravidelnou dopravu manžela (manželky), dítěte nebo jiné osoby blízké, jejichž zdravotní postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod II. stupně, s výjimkou postižených úplnou nebo praktickou hluchotou, nebo III. stupně, nebo
- c) který je rodičem nezaopatřeného dítěte, které je léčeno na klinice fakultní nemocnice pro onemocnění zhoubným nádorem nebo hemoblastosou,

Výše příspěvku na provoz motorového vozidla činí pro občany s průkazem ZTP 3 000 Kč a pro občany s průkazem ZTP/P 7 920 Kč.

Příspěvek na individuální dopravu

Příspěvek na individuální dopravu se poskytuje na kalendářní rok

- a) občanu s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí, která je uvedena v příloze č. 5 písmenech a) až g),
- b) občanu úplně nebo prakticky nevidomému nebo
- c) rodiči, který je rodičem **nezaopatřeného dítěte**, které je léčeno na klinice fakultní nemocnice pro onemocnění zhoubným nádorem nebo hemoblastosou,

který **není** vlastníkem nebo provozovatelem motorového vozidla.

Výše příspěvku na individuální dopravu činí 6 500 Kč.

Příspěvek na úhradu za užívání bezbariérového bytu a garáže

Občanům s těžkými vadami nosného nebo pohybového ústrojí, které jsou uvedeny v příloze č. 5, která je součástí této vyhlášky, a občanům úplně nebo prakticky nevidomým, kteří užívají bezbariérový byt, **poskytne** pověřený obecní úřad opakující se peněžní příspěvek ve výši 400 Kč měsíčně.

Občanům uvedeným v odstavci 1 **může** pověřený obecní úřad poskytovat příspěvek na úhradu za užívání garáže až do výše 200 Kčs měsíčně.

Příspěvek úplně nebo prakticky nevidomým občanům

Úplně nebo prakticky nevidomému vlastníku vodícího psa (nikoli asistenčního) může pověřený obecní úřad poskytnout příspěvek na krmivo pro tohoto psa, a to ve výši 800 Kč měsíčně.

Příspěvek úplně nebo prakticky nevidomým občanům

Těžce zdravotně postiženému občanu, jemuž byl přiznán příspěvek na zakoupení motorového vozidla, lze poskytnout bezúročnou půjčku na zakoupení motorového vozidla až do výše 40 000 Kč za podmínky, že se zaváže splatit půjčku nejpozději do 5 let od jejího poskytnutí.

Děkuji za pozornost

Národní rada osob se zdravotním
postižením ČR

www.nrzp.cz

www.poradnaprouzivatele.cz

Leoš Spáčil